

Börje Nord
016 - 544 21 34
borje.nord@energimyndigheten.se

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande angående Innovationsupphandling SOU 2010:56

Sammanfattning

Statens energimyndighet tillstyrker i huvudsak förslagen i Innovationsupphandling SOU 2010:56.

- Energimyndigheten tillstyrker utredningens förslag om en lag om förkommersiell upphandling
- Energimyndigheten instämmer i utredningens förslag att det inte är nödvändigt med särskild reglering när det gäller katalytisk upphandling
- Energimyndighetens erfarenhet är att teknikupphandling är ett bra styrmedel för att främja utveckling, acceptans och introduktion av ny och även befintlig teknik
- Innovation som kan stödja omställningen till ett hållbart samhälle bör på ett tydligare sätt kopplas till det arbete som bedrivs inom EU gällande uppfyllande av 20/20/20-målen.
- Det är önskvärt med ett förtydligande hur potentialen inom Infrastruktur, Hälso- och Sjukvård och Miljö motiveras gentemot andra möjliga områden
- Utredningen borde beaktat i större utsträckning hur SMF ska särskilt uppmärksammas
- Upphandling av innovationer och dess möjliga påverkan på kommersialisering av investeringar i forskning kan utvecklas
- Betydelsen av samverkan mellan Näringsliv-Akademia-Offentlig sektor och innovationsupphandlingar kan utvecklas
- Energimyndigheten har lång erfarenhet av att verka för utveckling av ny teknik och kommersialisering. Dessa kunskaper och erfarenheter innebär att Energimyndigheten borde ha en framträdande roll vid en särskild kompetenskraftsamling kring innovationsupphandling.

Kommentarer

Energimyndigheten tillstyrker utredningens förslag om en lag om förkommersiell upphandling. Den föreslagna regleringen innebär en genomgripande förenkling av förfarandet vid upphandling, vilket av berörda myndigheter och enheter bör uppfattas som positivt. Den risk lagstiftaren tar i samband med genomförandet av lag om förkommersiell upphandling att marknadens position försvagas om inte kraven på likabehandling och transparens tillgodoses.

Energimyndigheten instämmer i utredningens förslag att det inte är nödvändigt med särskild reglering när det gäller katalytisk upphandling. Myndigheten har lång erfarenhet av teknikupphandling vilket i utredningen kallas katalytisk upphandling. Denna form av upphandling är en komplex process som sträcker sig över lång tid. Upphandlingen ställer speciella krav på den myndighet som har att hantera den. Det krävs ingående kunskap om marknaden och dess behov, teknikleverantörer, tekniska utvecklingsmöjligheter samt att myndigheten har ett väl utvecklat kontaktnät med berörda parter. Sammantaget innebär detta att processen är svår att reglera.

I utredningen framförs att det finns kritik mot Energimyndighetens teknikupphandlingar, främst att de inte är effektiva eftersom teknikutveckling skulle skett även utan myndighetens insats. Påståendet anges utan angivande av källa eller referens och myndigheten har inte heller sett någon dokumentation som verifierar ett sådant påstående. Tvärtom är myndighetens erfarenhet den att teknikupphandling är ett bra styrmedel för att främja utveckling, acceptans och introduktion av ny och även befintlig teknik. Ett exempel är teknikupphandlingen av energieffektiva tappvattenarmaturer för bostäder vilket genomfördes i samarbete med Stockholms stads kansli för det lokala investeringsprogrammet, LIP. Projektet medförde direkta effekter i form av kommersiellt tillgängliga tappvattenarmaturer för bostadsändamål som var i genomsnitt cirka 40 procent mer energieffektiva än de mest köpta produkterna på marknaden. Ytterligare ett exempel är teknikupphandling av små solvärmesystem för tappvattenvärmning för bostäder. Projektet blev varit framgångsrikt genom att branschen lyckades ta fram väsentligt billigare solvärmesystem och att systemen blev enklare att installera.

I Kommittédirektivet anges att utredningen ska ta med möjligheter att främja innovation som kan stödja omställningen till ett hållbart samhälle. Detta borde på ett tydligare sätt kunna kopplas till det arbete som bedrivs inom EU gällande uppfyllande av 20/20/20-målen. I utredningen saknas bland annat en strategi/struktur för hur de mål som ställts upp av Kommissionen ska leda till korrekta prioriteringar.

I utformandet av utredningen ser man en potential för innovationsupphandling inom framförallt tre stora områden: Infrastruktur, Hälso- och Sjukvård och Miljö. Vore önskvärt med ett förtydligande hur detta motiveras gentemot andra möjliga områden.

I direktiven står att frågan om små och medelstora företags (SMF) möjligheter att delta i innovationsupphandling ska särskilt uppmärksammas. En viktig bit här är

att anbudsförfarande kan vara mycket resurskrävande och att SMF därför kan behöva extra stöd för att kunna delta. Utredningen borde beakta i större utsträckning hur SMF ska särskilt uppmärksammas.

Utredningen nämner "the valley of death" (gapet mellan utveckling och kommersialisering) men utvecklar inte hur detta hänger ihop för svenskt vidkommande. I Sverige är den så kallade "Svenska paradoxen" - utebliven kommersialisering/avkastning av investeringar i forskning¹ - ett stort problem inom det Nationella Innovationssystemet (NIS). Det vore möjligt att utveckla detta resonemang och eventuellt koppla till ifall utformningen av upphandlingen av innovationer har någon påverkan i positiv riktning på denna "paradox".

Utredningen skulle även kunna nämna något mer om samverkan mellan Näringsliv-Akademier-Offentlig sektor (*Triple-Helix*) och hur man genom innovationsupphandlingar stödjer sådana konstellationer. Sådana konstellationer är viktiga för utvecklandet av det Nationella Innovationssystemet samt för kommersialisering av forskning, vilket nämns mycket kort i utredningen.

Hur utvärderingen görs av anbudssvar vid upphandlingar är viktigt för att kunna garantera kvalitet. Energimyndigheten har lång erfarenhet av att verka för utveckling av ny teknik och kommersialisering. Myndigheten bistår även andra myndigheter som Vinnova och företag med utvärdering av ny oprövad teknik. Dessa kunskaper och erfarenheter innebär att Energimyndigheten borde ha en framträdande roll vid framtagning av kriterier och utvärdering av anbudssvar vid såväl miljövänlig upphandling som innovationsupphandling samt inom den av utredningen föreslagna kompetenskraftsamlingen kring innovationsupphandling. Detta skulle också knyta ihop de aktiviteter för forskning som Energimyndigheten bedriver där problemet med "valley of death" är en stor utmaning för många små innovativa företag.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Tomas Kåberger. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit utvecklingsdirektören Lars Guldbrand, avdelningscheferna Anneli Eriksson, Mattias Eriksson, Zofia Lublin, Andres Muld och Birgitta Palmberger, verksamhetschefen Fredrik Selander, tf enhetschefen Eva Albäck samt handläggarna Anna Carlén, Daniel Friberg, Joachim Jämttjärn, Conny Ryytty, Egil Öfverholm och Börje Nord, den sistnämnde föredragande.

Tomas Kåberger
Börje Nord

¹ Sverige är det land i Europa som satsar mest skattepengar på forskning och utveckling men många andra länder, som betalar mindre för forskning och utveckling, får ut fler innovationer på marknaden. Sverige tycks t.ex. ha ett svagare innovationssystem än länder som Tyskland, Irland och Grekland (Källa: Ekonomifakta).